

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΜΠΑΡΑΤΑΞΗ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

**ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ
ΣΥΜΠΑΡΑΤΑΞΗ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ**

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

Οι Επιπτώσεις της Ενεργειακής Κρίσης και η Συμβολή του Τεχνικού Κόσμου στην Αντιμετώπισή της

Ο πόλεμος στην Ουκρανία δυστυχώς προχωρά με τον πιο σκληρό και απρόβλεπτο τρόπο και είναι γεγονός ότι μας επηρεάζει όλους άμεσα. Η ΔΗΣΥΜ πάντα στην πλευρά του σεβασμού του διεθνούς δικαίου, καταδικάζει χωρίς περιστροφές την παραβίασή του από όποιον και αν προέρχεται, εκφράζοντας τη βαθιά οδύνη για τους θανάτους και τους τραυματισμούς καθώς και τον ανείπωτο πόνο που προκαλείτε στον άμαχο πληθυσμό. Είναι πασιφανές ότι ο πόλεμος στην Ουκρανία βυθίζει στην αστάθεια την ευρύτερη περιοχή και την Ευρώπη με τις μεταναστευτικές ροές των προσφύγων, την έκρηξη της ενεργειακής κρίσης και τον φόβο ακόμα και για ένα πυρηνικό όλεθρο.

Στην Ελλάδα, η ενεργειακή κρίση έχει επιφέρει ανυπολόγιστες συνέπειες στην οικονομία της χώρας και στους προϋπολογισμούς στον τομέα της βιομηχανίας, στον κλάδο των κατασκευών και στα νοικοκυριά με την αλματώδη αύξηση του πληθωρισμού (που συνδυάζεται σε ένα εκρηκτικό μίγμα με την επερχόμενη ύφεση), την εκτίναξη των λογαριασμών ενέργειας και την ακρίβεια σε υλικά, αγαθά και υπηρεσίες. Το ΤΕΕ τόσο κεντρικά όσο και περιφερειακά παραμένει αδιάφορο και ανεξήγητα αδρανές, για ένα θέμα που άπτεται των ενδιαφερόντων και της ειδικότητας του Μηχανικού και που θα μπορούσε ως θεσμικός σύμβουλος της Πολιτείας να εκφέρει την άποψή του και να προτείνει λύσεις που θα βγάλουν τη χώρα από το αδιέξοδο.

Η κρίση στην αγορά ενέργειας είναι εξωγενής και έχει διεθνή χαρακτήρα, με ιδιαίτερη μάλιστα ένταση στην Ευρώπη. Αυτό όμως το γεγονός δεν εξηγεί τις ακραίες συνέπειες που συναντούμε στη χώρα μας, όπου το παλιρροιακό κύμα της ακρίβειας που ξεκίνησε από το φυσικό αέριο πέρασε στην ηλεκτρική ενέργεια, στα καύσιμα μεταφορών και τώρα έφτασε και σε βασικά αγαθά.

Το 2021 είχαμε μεσοσταθμικά στην Ελλάδα την ακριβότερη ηλεκτρική ενέργεια στην Ευρώπη και είμαστε σταθερά στις τρεις χώρες με το υψηλότερο ημερήσιο κόστος. Το ίδιο συμβαίνει και σήμερα με την τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας στη χώρα μας να έχει φθάσει σε δυσθεώρητα ύψη. Ως αποτέλεσμα βιώνουμε τη μεγαλύτερη αύξηση στην Ευρώπη, με πενταπλασιασμό στην τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας, όπως ξεκάθαρα έδειξε η έρευνα του POLITICO. Η πραγματικότητα επιδεινώνεται δραματικά από το γεγονός ότι οι εν λόγω αυξήσεις περνάνε εξ' ολοκλήρου σε όλους ανεξαιρέτα τους καταναλωτές, με πολλαπλές συνέπειες. Από τη διευρυνόμενη απειλή ενεργειακής φτώχειας και το κόστος της αγροτικής παραγωγής μέχρι την ενεργοβόρο βιομηχανία καμία δραστηριότητα ή κοινωνική ομάδα δε μένει ανέγγιχτη. Σε αυτό το σημείο, βέβαια, αξίζει να υπογραμμιστεί ότι πληρώνουμε το ακριβότερο ρεύμα στην Ευρώπη ενώ επί δεκαετίες είχαμε το φθηνότερο και αυτό το γεγονός δε μπορεί να αφήνει κανένα αδιάφορο. Τίποτα δεν είναι τυχαίο σε αυτή την εξέλιξη, αντίθετα υπάρχουν συγκεκριμένοι λόγοι που δεν είναι εισαγόμενοι, όπως ηθελημένα παρουσίαζε η Κυβέρνηση, αλλά την κύρια ευθύνη φέρει ο σχεδιασμός και η ακαμψία της Κυβέρνησης.

Η Ελλάδα, σύμφωνα με την έκθεση της Κομισιόν, είναι η μόνη χώρα στην ΕΕ όπου το 2021 αύξησε το μερίδιο του φυσικού αερίου στην ηλεκτροπαραγωγή κατά 24%, την ώρα που σε όλες τις άλλες χώρες μειώθηκε προς αντιστάθμιση του υψηλού κόστους και μάλιστα σε κάποιες με εντυπωσιακά ποσοστά, όπως στην Ολλανδία κατά 49%, στη Γαλλία κατά 46%, στη Γερμανία κατά 30% και στην Ισπανία κατά 21%. Η χώρα βρέθηκε με τη ενεργειακή βόμβα στα χέρια γιατί αποποιήθηκε με αφάνταστη επιπολαιότητα το προνόμιο της ευελιξίας στο ενεργειακό της μίγμα. Το 2019 η κυβέρνηση αντί ενός εθνικού σχεδίου ομαλής και πλήρους απανθρακοποίησης με ορίζοντα 10-20 ετών, όπως όλες οι Ευρωπαϊκές χώρες, επέλεξε τη βίαιη απολιγνιτοποίηση και την πλήρη εξάρτηση μας στο ενδιάμεσο χρονικό διάστημα από το εισαγόμενο, εξίσου ρυπογόνο όπως τα υπόλοιπα ορυκτά καύσιμα και τελικά πανάκριβο Φυσικό Αέριο. Τώρα που χρειάστηκαν οι λιγνιτικές μονάδες για να φρενάρουν τις αυξήσεις στην ηλεκτροπαραγωγή, να μεν «επιστρατεύτηκαν», όντας όμως σε πορεία απαξίωσης απέδωσαν πολύ λιγότερα από τις δυνατότητες τους όσο και σε σύγκριση με χώρες όπως η Γερμανία που αποσύρει τις αντίστοιχες μονάδες της συντεταγμένα το 2038, όχι άναρχα όπως επέλεξε η κυβέρνηση της ΝΔ.

Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός ότι αν δούμε την ημερήσια κάλυψη της ηλεκτροπαραγωγής στη χώρα μας θα διαπιστώσουμε ότι σε πολλές περιπτώσεις εισάγουμε ηλεκτρική ενέργεια από τις γειτονικές χώρες, στις οποίες το μίγμα τους βασίζεται εν πολλοίς στα ορυκτά καύσιμα, όπως στην περίπτωση της Βόρειας Μακεδονίας, όπου η ηλεκτροδότηση προέρχεται κατά τα 2/3 από ορυκτά καύσιμα.

Είναι γνωστό, τουλάχιστον πέντε χρόνια τώρα, πως η πολιτική των δικαιωμάτων ρύπων στην ΕΕ καθιστά ολοένα και πιο ανταγωνιστικές τις ΑΠΕ και η ενεργειακή κρίση τις ανέδειξε στο ασφαλέστερο καταφύγιο, εφόσον με τις ΑΠΕ θα μπορούμε να παράγουμε αποτελεσματικά και περιβαλλοντικά φιλικά την ενέργεια μας από εγχώριους πόρους βελτιώνοντας το εμπορικό μας ισοζύγιο επιτυγχάνοντας την ταυτόχρονη απεξάρτηση μας από τρίτες χώρες αναφορικά με τις εισαγωγές καυσίμων. Καθώς οι ΑΠΕ δεν ακολουθούν τις διακυμάνσεις των τιμών ημέρας γιατί μπαίνουν στο σύστημα με σταθερές τιμές, είναι η μόνη πηγή ενέργειας που συγκρατεί την τελική τιμή στο ρεύμα. Εκτός λοιπόν από περιβαλλοντικά φιλική ενέργεια, οι ΑΠΕ σήμερα θεωρούνται και το ασφαλέστερο ανάχωμα για την συγκράτηση των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας.

Σύμφωνα με έρευνα του ΑΠΘ, το Δεκέμβριο του 2021 η μέση τιμή ηλεκτρικής ενέργειας στη χονδρεμπορική αγορά χωρίς την παραγωγή ΑΠΕ θα είχε διαμορφωθεί σε 315 ευρώ/MWh και όχι σε 235 ευρώ/MWh που τελικά ανήλθε. Η πιο πάνω τιμή θα μπορούσε να αποκλιμακωθεί κοντά στα 160 ευρώ/MWh αν είχαμε διπλάσιες ΑΠΕ εγκατεστημένες κάτι που σκοντάφτει στην έλλειψη χωρητικότητας του δικτύου διανομής και των σχετικών χωροταξικών σχεδίων. Η σημερινή κυβέρνηση επί 2,5 χρόνια και η προηγούμενη για αλλά 4,5 έχουν συνδράμει ελάχιστα στην αναβάθμιση του δικτύου μέσης και χαμηλής τάσης που αποτελεί βασική προϋπόθεση για την περαιτέρω διείσδυση των ΑΠΕ. Τα ελάχιστα ποσά που έχουν προβλεφθεί για αυτή τη δράση στο Ταμείο Ανάκαμψης είναι μια απόδειξη αδράνειας και αβελτηρίας της κυβέρνησης που τρέχει μόνιμα πίσω από τα γεγονότα σε στρατηγικούς τομείς.

Ακριβώς, αντίστοιχη είναι και η κατάσταση με τα δίκτυα υψηλής τάσης και συγκεκριμένα με τις γραμμές διασύνδεσης της χώρας με τα Ευρωπαϊκά δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας που χρήζουν αναβάθμισης εδώ και πολλά χρόνια. Η χαμηλή διασυνδεσιμότητα περιορίζει τις δυνατότητες εισαγωγής φθηνότερης ενέργειας και αντίστοιχα εξαγωγής όταν είμαστε ανταγωνιστικοί και ο μόνος που ωφελείται από την κατάσταση αυτή είναι το ολιγοπώλιο της ενέργειας στη χώρα μας με τα γνωστά υπερκέρδη που καταγράφει μέσα στην κρίση εις βάρος της κοινωνίας.

Συνεπώς, η χαμηλή διείσδυση των ΑΠΕ, η άναρχη απολιγνιτοποίηση και η αυξανόμενη εξάρτηση από το φυσικό αέριο, σε συνδυασμό με τη χαμηλή διασύνδεση με τα Ευρωπαϊκά δίκτυα ηλεκτροδότησης μας έδωσαν τη θλιβερή πρωτιά πανευρωπαϊκά στη χονδρεμπορική τιμή

ηλεκτρικής ενέργειας και την αλόγιστη αύξηση των τιμών της ενέργειας και των αγαθών. Φυσικά καμία από αυτές τις αιτίες δεν είναι εισαγόμενες, όπως ισχυρίζεται η κυβέρνηση για να καλύψει τις ευθύνες της.

Για όλα αυτά τα προβλήματα στον ενεργειακό τομέα που συνδέονται άρρηκτα με την κοινωνία και την οικονομία, η ΔΥΣΗΜ προτείνει μια δέσμη μέτρων που θεωρεί ότι μπορεί να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση του σημερινού αδιεξόδου, όπως:

1. Την ανάληψη δράσεων και μέτρων για την αύξηση του μεριδίου των ΑΠΕ στο ενεργειακό μίγμα της χώρας μέσω της επιτάχυνσης των σχετικών αδειοδοτήσεων, χωροταξικών σχεδίων και εγκαταστάσεων, με την ταυτόχρονη συντήρηση και επέκταση των δικτύων χαμηλής-μέσης-υψηλής τάσης, την προώθηση έργων αποθήκευσης ενέργειας μεσαίας και μεγάλης κλίμακας και του εκσυγχρονισμού του σχετικού νομοθετικού και ρυθμιστικού πλαισίου.
2. Την αναπροσαρμογή του χρονοδιαγράμματος απανθρακοποίησης της χώρας, σύμφωνα με την πρακτική άλλων Ευρωπαϊκών χωρών (π.χ. Γερμανία, Πολωνία) για μία δίκαιη ενεργειακή μετάβαση λαμβάνοντας υπόψη τις σημαντικές κοινωνικο-οικονομικές αλλαγές που έχουν σημειωθεί τόσο από τις επιπτώσεις της πανδημίας όσο και από την αβεβαιότητα του πολέμου στην Ουκρανία, που είναι λογικό ότι έχουν μεταβάλει τα δεδομένα που ίσχυαν προ της πανδημίας.
3. Την εφαρμογή άμεσων παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση της ακρίβειας και των φαινομένων ενεργειακής φτώχειας για την ελάφρυνση των νοικοκυριών μέσω του ελέγχου της αγοράς ενέργειας και της μείωσης των φόρων στην ενέργεια. Η αύξηση των τιμών της ενέργειας έχει οδηγήσει σε αύξηση των κρατικών εσόδων, συνεπώς θα ήταν δυνατή μία μείωση της φορολογίας ειδικά στα τιμολόγια της ενέργειας και στα καύσιμα που δεν θα επηρέαζε τον κρατικό προϋπολογισμό.
4. Την άμεση εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Οδηγίας για την Ενεργειακή Εξοικονόμηση και Απόδοση στις ιδιωτικές επιχειρήσεις και στους δημόσιους φορείς, που δυστυχώς ούτε η σημερινή κυβέρνηση ούτε η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ κατάφεραν να εφαρμόσουν με επάρκεια και προς όφελος της κοινωνίας και της οικονομίας. Ο Ν. 4342/2015, που ψηφίστηκε επί ΣΥΡΙΖΑ, όριζε συγκεκριμένες υποχρεώσεις και κίνητρα σε επιχειρήσεις και δημόσιους φορείς, για κτίρια εξυπηρέτησης, εγκαταστάσεις και βιομηχανίες ως προς τα θέματα ενεργειακής απόδοσης και ενεργειακών ελέγχων. Πέρασαν 7 χρόνια και είναι ελάχιστοι οι δήμοι, οι ΔΕΚΟ και γενικώς οι φορείς του δημοσίου που έχουν ορίσει ενεργειακούς υπεύθυνους, ενώ εκατοντάδες επιχειρήσεις δεν έχουν κάνει ενεργειακούς ελέγχους ως όφειλαν. Έφτασε Ιανουάριος του 2022 ώστε το ΥΠΕΝ να ξεκινήσει να στέλνει τις πρώτες επιστολές στους υπόχρεους αναφορικά με την συμμόρφωσή τους στα θέματα ενεργειακής εξοικονόμησης !!
5. Την ενημέρωση και διαμόρφωση κουλτούρας στους πολίτες για την τήρηση των βασικών αρχών εξοικονόμησης ενέργειας

Ειδικά για το χρονοδιάγραμμα της απολιγνιτοποίησης, ως ΔΗΣΥΜ θα θέλαμε να εκφράσουμε την ανησυχία μας για την πορεία και τις επιπτώσεις που έχει η σταδιακή μείωση των λιγνιτικών δραστηριοτήτων στις περιοχές σε μετάβαση, όπως η Περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας. Από πρόσφατη μελέτη συναδέλφων στο ΤΕΕ Δυτικής Μακεδονίας προέκυψαν τα παρακάτω συμπεράσματα:

- Η οικονομία της Δυτικής Μακεδονίας κινείται σε πτωτική πορεία και με τάση επιβεβαίωσης του πλέον αρνητικού σεναρίου.
- Την περίοδο 2018-2019 ενώ όλες ανεξαιρέτως οι Περιφέρειες της χώρας κατέγραψαν αύξηση της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ), μόνον η Δυτική Μακεδονία

κατέγραψε σημαντική μείωση κατά 8.8%, με τις αιτίες της πτωτικής πορείας να αποδίδονται προφανώς σε ενδοπεριφερειακές, δομικές αδυναμίες και διαρθρωτικές ιδιαιτερότητες.

- Την σημαντική μείωση της απασχόλησης με πολλές χαμένες θέσεις εργασίας. Για να ξαναδημιουργηθούν αυτές οι χαμένες θέσεις εργασίας (από το 2013 μέχρι σήμερα), θα απαιτηθεί μια αύξηση του τοπικού ΑΕΠ κατά 23% πάνω από τα επίπεδα του 2013. Δεδομένου όμως ότι το ΑΕΠ της Δυτικής Μακεδονίας βαίνει έκτοτε συνεχώς πτωτικά, οι προβλεπόμενοι οικονομικοί πόροι των ταμείων Δίκαιης Μετάβασης ενδεχομένως να μην επαρκούν και πιθανώς να απαιτηθεί μια γενναία αναθεώρησή τους για την στήριξη της περιοχής.
- Την απώλεια σημαντικού μέρους του εισοδήματος για τον μέσο πολίτη της Δυτικής Μακεδονίας, που μόνο για το 2019 έφτασε τα περίπου 4.500 ευρώ.
- Την μείωση του πληθυσμού της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας κατά 11.750 κατοίκους την περίοδο 2015-2020, καταγράφοντας το μεγαλύτερο ποσοστό πανελλαδικά. Με την δημογραφική συρρίκνωση και την απώλεια ενεργού πληθυσμού (που θα οδηγήσει σε ακόμη μεγαλύτερη ύφεση την περιοχή) να αναδύεται σε εξαιρετικά σημαντικό πρόβλημα.

Μολονότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει θέσει ως πρώτη προτεραιότητα την κλιματική ουδετερότητα, σε αυτή την κατάσταση που έχει δημιουργηθεί αναφορικά με την ενεργειακή κρίση λόγω του πολέμου στην Ουκρανία και τις δυσοίανες κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις της απολιγνιτοποίησης, δεν πρέπει να υπάρχουν ταμπού. Το ίδιο εξάλλου δήλωσε και ο Frans Timmermans Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και επικεφαλής της Πράσινης Συμφωνίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μόλις πριν λίγες μέρες στο BBC, όπου υποστήριξε ότι οι χώρες που σχεδιάζουν να καίνε λιγνίτη ως εναλλακτική λύση στο ρωσικό αέριο θα μπορούσαν να το κάνουν σύμφωνα με τους στόχους της ΕΕ για το κλίμα εφόσον οι συνθήκες άλλαξαν απότομα. Σε αυτό βέβαια το πλαίσιο εκτός της συμβατικής χρήσης του λιγνίτη μέσω των ατμοηλεκτρικών σταθμών θα μπορούσε βραχυπρόθεσμα να υιοθετηθούν και σενάρια εναλλακτικής ενεργειακής αξιοποίησης του ορυκτού μας πλούτου, του λιγνίτη, μέσω της αεριοποίησης του προς αέριο σύνθεσης και συνθετικά καύσιμα αλλά και αξιοποίησης του λιγνίτη μελλοντικά για μη-ενεργειακές χρήσεις. Πάνω σε αυτό το θέμα έχει τοποθετηθεί και η Ακαδημία Αθηνών με προτάσεις.

Βάσει των ανησυχιών που προκύπτουν από την ενεργειακή κρίση που βιώνουμε όλοι μας, η ΔΗΣΥΜ θεωρεί ότι είναι αναγκαίο το ΤΕΕ να σταματήσει να παραμένει αμέτοχο και να συνδράμει ως σύμβουλος της πολιτείας στην επίλυση αυτών των μεγάλων προβλημάτων. Είναι ώρα το ΤΕΕ να αντιμετωπίσει θεσμικά και τεχνοκρατικά το ζήτημα. Για το λόγο αυτό η ΔΗΣΥΜ προτείνει

- την άμεση οργάνωση και λειτουργία του Παρατηρητηρίου Δίκαιης Μετάβασης και
- την διοργάνωση Περιφερειακών και Εθνικών Συνεδρίων για την Ενέργεια

που είναι αποφάσεις που έχουν ομόφωνα εγκριθεί από την Διοικούσα Επιτροπή του ΤΕΕ και δεν έχει ακόμα προχωρήσει η υλοποίησή τους.

Είναι ώρα επιτέλους για δράση και όχι για εφησυχασμό και αδράνεια.